

— A BUDAPESTI ORTH. ISKOLÁKBAN a javító és különböző vizsgálatok szept. 11-én d. e. 8—12-ig tartanak meg. *Beiratkozás:* szept. 12, 13, 14-én d. e. 8—1-ig. *Ünnepélyes megnyitó* szept. 15-én reggel 8 órakor.

— **HITKÖZSÉGI ALKALMAZOTTAK GABELLAFIZETÉSE.** Schwarcz Zsigmond (Kisvárdai) által szerkesztett tudományos folyóirat (*Ajr Tajra*) második kötete az Elül havi füzettel teljes lett. A füzet tartalmából kiemeljük a következő esetet: „Egy hitközségi alkalmazott éveken át nem fizetett gabellát az általa vásárolt hús után és most az előjáróság a szerzett jogát nem akarja elismerni s gabellát követel tőle. A szerkesztő alapos fejtegetésben bizonyítja, hogy vallástörvényeink szerint ez a szerzett jog is respektálandó.

— **HALÁLESETEK.** *Királyházáról* írják: A múlt héten elhunyt *R. Jákajv. Aharon Lebovits*, a vidék egyik legnagyobb talmudtudója, 74 éves korában. A megdicsőült — a *Jitav Lévi* és *Kajl Arje* hírneves gaonok tanítványa — 40 éven át elnöke volt a helybeli misznajosz-chevronnak Jászivüsege és nemes erényei által az ideális példaadó talmudtudós mintaképe volt. Löwy József főrabbi és a megdicsőültnek unokája: Köszténbaum S. burcsúztatták. — *Nagymegyerén* elhunyt 74 éves korában R. S'muel Stern, a hitközségnek 45 éven át volt metszője. A jámborságáról és talmudtudásáról híres megdicsőült érdemeit szívhevszóló heszpedekben méltatták. Érdekes megemlíteni, hogy első feleségétől nem volt gyermeke s 65

éves korában másodszor nősült, mely utóbbi frigye 3 gyermekkel lett megáldva. A megboldogult szent élelmódjáról való ságos legendákat beszélnek — תנצבה

Családi hírek

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)

Teichmann Mancikát Ede'ényrő', eljegyezte *Lieber Armin*, Mezőkövesdről.

Gyémánt Ernő Érsekújvár és *Goldberger Blanka*, Dunaszerdahely, jegyesek. *Schlesinger Verát*, Dunaszerdahelyről, eljegyezte *Wolner Hermann*, Galanta.

Grün Malvinka, Grün Sámuel bőrkereskedő leánya (Mátészalka) és *Deutsch József* (Hajdunánás—Tiszafüred), jegyesek

Pintér Aranka, *Pintér Miksa*, az „Országos Egyetértés” főszerkesztőjének leánya és *Kalmár Gyula*, szeptember 3-án délelőtti 12-kor tartják esküvőjüket a Páva u 39 sz. alatti templomban.

Ujjonnan megjelent

סדר רשמי אש

Kimerítő magyarázat a zsolotárookra

ההלים

Ezen elsőrangú, a maga nemében egyedülálló mű, a leghíresebb gaonok lelkes approbációival és jegyzeteivel van ellátva. Rabbik számára a szellemes elemletek kimeríthetetlen forrása, benjámin részére rendkívül gyönyörködtető szellemi élvezetet nyújt. Ár: Kc. 12.50 postautalványon, vagy P 2.50 (lehet magyar postabélyegeken is).

Schapira Ábrahám rabbi, Galanta

Pályázatok

A miskolci orth. IZR. anyahitközség a főünnepre bál-műszi előmádkozót keres. Csak kifogástalanul vallásos, kellemes és erős hangú, zeneileg képzett, nős egyének küldjék be írásbeli jelentkezésüket szeptember 6-ig, eddigi működés és fizetési igény megjelölésével. Csak próbára meghívottak tarthatnak igényt készkiadásuk megtérítésére.

Miskolc, 1933. augusztus 28.

Miskolci Orth. IZR. Anyahitközség

Apró hirdetések

Havi 60 pengőért elvállalok iskolásfiút teljes ellátásra s gondos, igaz zsidó nevelésre. Eckstein Wolf, orth. hitoktató, Budapest Dob utca 13. II. 3.

Intelligentes orth. Fräulein sucht bei ebensolcher Familie Stellung zu 1—2 Kindern. Klavierkenntnisse, Schulanbahnhilfe, Jahreszeugnisse, gute Referenzen. Offerte erbeten unter: „Treu und verlässlich.“

Azonnali belépésre németül beszélő képzett nevelőnőt keresek gyermekeim mellé. Steiner Ernőné, Gyömrő.

52 éves, életerős orth. egyén, ki a kereskedelem bármely ágában komoly munkaerő benőszülne, hozzáállás, jó családba. Ajánlatokat „Városi” jellegre válaszbellyel a kiadó továbbítja.

Házivarrónó napi 2 pengőért ajánlkozok. Klauzál-tér 10 fszt. 5.

Iskolásgyermeket teljes ellátásra vállal orth. család. Ehrenfeld Lajos, VII., Klauzál utca 21. I. em.

Ezüst atóre talizsra, saját készítésű 12 pengő, alpacából 7 pengő. Kapható: Braun, Debrecen, Piac u. 31.

Férjhez adnám fiatal leányomat ötvenezer pengő ingatlan-készpénz vagyonnal rendelkező diplomáshoz. Megbízottam: Nagy Jenő, Budapest, Rákóczi út ötvenhét/b.

Férjhez adnám jól nevelt, iskolázott intelligens leányomat 30 éven aluli, jesivában tanult böcherhez, ki szó szoros értelemben jóré somajim és profánban is művelt. Faszakmabeli előnyben. Hozományul: 50 százalékig társul veszem faüzletemhez. Ajánlatokat „Talmudista” jellegre kiadói hivatal továbbítja.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete

Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.

Szemüvegek, látcsövek, hőmérők. Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőrfelvételek szakzerű kidolgozása. — Szombaton zárva. —

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אלגנטינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791 EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P

Szerkesztő: **Groszberg Jenő**

Amiről nem lehet eleget beszélni

A Lengyelországból kiinduló „*Bész Jákajv*” mozgalom Szlovenszkóban már olyan erős, hogy hívei a napokban konferenciára gyűlnek össze. A „*Bész Jákajv*” nevet onnan vette, hogy a talmud egyik mélyjelentőségű szava szerint „*Jákajv háza*” elnevezésben a nők értendők, mert a nő adja meg a hajlék, a ház jellegét. A „*Bész Jákajv*” mozgalom célul tehát azt tűzte ki, hogy a nő orthodox értelemben való nevelés ügyét fejleszteni fogja. Előbb tanítónőket képeztek ki, akik azután egyes községekben maguk köré gyűjtötték a leányokat és oktatták őket héber imádkozásra, a szent szöveg megértésére, zsidó történetre és a legfontosabb vallási szabványok (*dimim*) megismerésére. A mozgalom állítólag csodákat művelt Lengyelországban. A vallásilag közömbösen nevelt leányokban felbresztette a zsidóság s vallása iránti szeretetet és lelkesedést. Szlovenszko több községében is működik számos tanerő, aki kiképzését a bécsi Aguda „*Bész Jákajv*” tanítónőképzőjében szerezte.

A „*Bész Jákajv*” neve valóban nem is csupán elnevezés, hanem jelszó és célkitűzés és ezért törekvése mindenütt az orthodoxiában fontos. Nem lehet tagadni ugyanis, hogy

mindenütt égető kérdéssé lett a leány orthodox értelemben való neveltetése.

A régi, idillikus állapot, amikor a családi ház teljes mértékben gondoskodott a leány vallásos neveltetéséről férjhezmenetelig, s azután új körülményeiben is, — tündező félben van. Társadalmi és gazdasági viszonyok ostromolják az orthodox zsidó hajlékot. A kötelező iskoláztatás útján a leány bepillantást nyer egy a vallásosság számára nem kedvező, csillogó mázú s az élvezetek ta-

nát hirdető érzéki kultúrába, megkapja a kultúra termékeinek: az újságnak és regénynek olvasási lehetőségét. A divat, egyéb társadalmi rendezés, tetszetős színben tűnteti fel előtte azt, amit az orthodox tradíció elvet s tilalmasnak minősít. Evvel az ostrommal szemben a családi ház nem elég erős, nem bírja az ostrom hullámaint úgy visszaverni, mint régen, amikor minden zsidó családi ház úgy állott, mint szirt a habok között. Ennek az oka nemcsak a családtagok esetleges vallási elernyedése, hanem az a szomorú — a mai gazdasági viszonyokból folyó — körülmény, hogy a leányok férjhezmenési esélyei egyre nehezebbek s komplikáltabbak lesznek. A nőnek a létküzdelem porondjára ki kell lépni és így természetesen nem alkalom nyílik a régi, a családi élet meghittségében gyökerező orthodox vallásosság veszélyeztetésére.

„*I'hadvörim atikim*” — (a dolgok régiek) szokták mondani héberül oly esetben, amikor tényállásról van szó. De ez a kifejezés magában foglalja azt az értelmet is: a dolgok hatalmasok. Ebben a kérdésben is így van. Mindenki ismeri a helyzet fonákságát, de azt is tudja mindenki, hogy az ügy fontossága oly „hatalmas”, hogy megoldás után kiált.

Nálunk Magyarországon e téren igen kevés történik.

Az orthodox leányifjuság elvégezvén az elemi iskolát, részben a polgárit, az iskolákban kapott műveltségi morzsákkal táplálja szellemi s lelki életét. Sokan csak azt tudják a zsidóságból, amit a felekezeti népiszkolákban megtanultak, nem is szólva azokról, akik esetleg nem-zsidó polgárba jártak, ahol nem igen tanulhattak meg szeretetet az orthodox vallásosság iránt.

A felnőtt leányok vallási nevelése, az életküzdelemben orthodox értelemben való felvértezése ügyben tenniük kellene valamit intéző köreinknek.

Az „*Aguda*” jegyében megindult „*Bész Jákajv*” mozgalom sok okból Magyarországon kopirozni nem lehet. De kell valami módosítást, intézkedést találni a „*Bész Jákajv*” — a zsidó ház vallási jellegének megmentésére. Ez az, amiről nem lehet eleget beszélni és amiről állandóan kell beszélni, hogy az állandó beszéd magva áldásos cselekedet kalászába szökkenjen már egyszer.

Budapesti vonatkozások a K'szav Szajfer leveleiben

Lapunk két hét előtti számának egyik cikkében szó esett a néhai beregszászi főrabbi, Schreiber Salamon z. c. I. által kiadott levélgyűjteményről (*Igorajss Szajfrim*), mely többek között a *K'szav Szajfer* leveleit is tartalmazza. Egyik olvasónk ezzel kapcsolatban felhívja figyelmünket arra, hogy a *K'szav Szajfer*-nak az *Igorajss Szajfrim*-ban kinyomatott levelei között több budapesti vonatkozás van. Ez a vonatkozás vallásilag is igen nevezetes, amennyiben összefüggésben áll a zsidó tradíció lerombolási akaró reformmozgalommal, amely Magyarországra is kezdett átcsapni erőteljesebb módon a 40-es évek elején s azóta egyre erősebb lett, amíg azután 1869-ben a neológia megszervezésére vezetett. A *K'szav Szajfer* egész életében a reformkísérletek ellen harcolt.

1839-ben foglalta el a *K'szav Szajfer*, atyja, a Chaszam Szajfer rabbiszkékét és tekintélyére jellemző, hogy már 1845-ben az akkori hírneves altónai főrabbi: *R. Jákajv Ellinger* hozzá fordult a németországi reformmozgalmak ügyében. 1844-

Dr. Frenkel Bernát vallás tanár zsidó nevelőintézete
Internátus 6—14 éves fiúk és leányok és nagyobb leányok részére, kertés villában VII. Stefánia-út 67. sz. a. minden típusú iskola közelében Egész és fél bennlakás. Meghitt zsidó családi otthon. Gondos nevelés. Héber és modern nyelvek. Prospektus díjmentesen. Telefon: 96—4—95.

Házam eladása folytán
költözéskoráig a kártyaköréből minden elfogadható ártért árusítok. Még viszont eladóknak is!
Löwy J. Buda, II., Fő-utca 88. szám.
Pálffy tér mellett. Telefon: 51—5—81.

Neuvirth Testvérek
órák és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.
Brilláns, ókaszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serleg-gek, tóráfelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel-ek. Saját műhely.
Brilláns, arany és ezüst beváltás.
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

ben Braunschweigban, majd Frankfurtban gyűltek össze német hitazonosok és ott határozták el, hogy megnyirbálják az imakönyvet, a héber szót kiszorítják a zsinagógából, hogy híveiknek hivatalosan is megengedik a Sū'chor Őrűch szabályainak negligálását. Ez a mozgalom az akkori német konzervatív rabbinok elkeseredeti ellenzésre talált és gyűjtötték a nevezetesebb rabbitekintélyektől a tiltakozó aláírásokat. Ezért akarta E'inger a'atonai főrabbi megnyerni a fiatal pozsonyi főrabbit a reformellenes mozgalom élére. A K'szav Szaifér természetesen szívvel-lélekkel az ügy mellett van, kívánja, hogy a kibocsájtandó tiltakozásokat héberül is közöljék és amennyiben ez nyomdai költségszaportulát jelentene, anyagi hozzájárulását is kilátásba helyezi. Rátertel azonban Etlinger figyelmét arra, hogy az ország legnagyobb hitközönsége: Pest. Ennek a Pestnek főrabijája Schwab Löw, aki azonban nem számítható a teljesen igazhívők (maaminim) közé s épen ezért azt ajánlja, hogy az a'atonai főrabbi ö tőlé kérjen tiltakozó csatlakozást, de ne közölje vele azt, hogy már a fiatal pozsonyi főrabbihoz is fordult. Óbuda rabbi-ságáról ejlenben a legnagyobb tisztellel emlékezik meg a K'szav Szaifér. — A tanács bevált, mert a reform rabbiügylekzetek ellen a pesti főrabbi is protestált. Amikor az ominózus 1869 év elérkezett és a kongresszus összeült, előre lehetett látni, hogy a pesti neológia magához akarja ragadni az egész magyar zsidóság szellemi és vallási irányítását.

A K'szav Szaifér belátta, hogy az orthodoxia létérdekéről van szó s teljes erővel nekivetette magát az orthodox vallásosság érdekében ügyének és az egész kongresszus ideje alatt Pesten tartózkodott. A kongresszus egész tartama alatt Pozsonyban az egész jesiva ő általa szerkesztett imát mondott, hogy az összegyűlt képviselők elve az legyen: „Amit az Őrökkévaló mond, meg tesszük és megértjük (naasze v'mismo).”

Valahányszor a K'szav Szaifér Pestre jött, volt tanítványa, az akkori pesti zsidóság egyik vezére, a későbbben megalapított orthodox hitközönség egyik megalapítója, R. Jajno Abelesznál lakott. Nagy szeretettel ír róla 1871-ben, amikor Wolf Szaifér Sussman sas- chevra rabbinak ír egy beteg tanítványa ügyében. Ebből az alkalomból közönlíti Abeleszen kívül a sas- chevra vezetői között R. Jajno Maut-

bert, továbbá R. Majse Freudigert. 1871-ből van kelteve az a levél, amit Abelesz sógorának, dr. Hasenfeld M. Hermannak ír, aki azt kérte tőle, hogy gondoljon ki valami hetert arra, hogy építendő nagy házánál a munkálakat szombaton is lehessen folytatni, mert különben óriási kára volna. A K'szav Szaifér azt felelji szívélyes hangú levelében, hogy ezt nem engedheti meg s az Abelesz-család minden tagja bizonyára gondol arra hogy a szombat-megtartás miatti kárt a jó Isten megtéríti. Dr. Hasenfeld nem is építtette szombaton a házat, ami ez akkor Pesten óriási feltűnést keltett, annál is inkább, mert a 13 év múlva épült Rombach-tempomot szombaton is építtette a vállalkozó. (Itt meg kell jegyezni, hogy a 45 év után a Dohány-uccai templom mellett épített „Hősök Templomának” munkálatai szünettek szombaton.)

Ugyancsak 1871-ből való az a levél, amelyet a pozsonyi főrabbi, tanítványához: R. Koppel Reich-hoz, a későbbi budapesti orthodox főrabbihoz intézett, verbóli megválasztása alkalmából. Szeretettel szól hozzá, kifejezi reményét, hogy elődje R. Chajim Hirsch Mannheimer szellemében fog működni. A levélből látszik, hogy igen kényesnek tartja új pozícióját. Hogy azonban R. Koppel Reich okossága, finomsága győzedelmeskedett a nehézségek, azt a következő évtizedek története fényesen bizonyítja, mert ha 1845-ben a K'szav Szaifér kénytelen volt meghajlítani, hogy Schwab pesti főrabbi nem orthodox, úgy utódjának, R. Szimcho Bünnemek az orthodoxia ügyeiben leghivebb tanácsadója s meg lehetne épen R. Koppel Reich budapesti orthodox főrabbi lett, akinek emlékét ma ulti meg kegyelettel a pesti orthodoxia.

R. Cz'vi Reichmann nagyidai főrabbi רב צ'בי רייכמן

A Kassa melletti Tornáról jelentik nekünk: Szomorú gyász zavarja meg a csendes Nagyida szombati nyugalomát: Reichmann főrabbi hosszú betegeskedés után 74 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének. A megdicsőült a világhírű nagyidai cadik; R. Eizik Billitzer unokája volt, házában nevelkedett s kinek elhunyt után a hitközönség főrabbiává választotta. Közel egy emberöltőn át hűséges lelkipásztor volt hitközönségének, mosolygó tekintete határtalan jószágot és nemeslelkűséget áruolt el... Szerény fizetését szegényekkel megosztotta.

Pár évvel ezelőtt rendezte sajtó alá „Har cz'vi” című, nagy tudásról és éleselmjűségről tanuskodó halachikus-agadikus művét. Végre rendelkezése igen jellemző adatokat tartalmaz. Többek között szigoruan megtiltja, hogy vallástalanok, különösen akik borotválkoznak, holtteteméhez, ill. a koporsójához nyúljanak; kivételt képeznek azok, akik megfogadják, hogy ezentúl nem borotválkoznak.

A temetés vasárnap délután a templomban a szokásos hakofo-szertartással vette kezdetét. Gyermek nem lévén, elsőnek unokaöccse Felberbaum rabbi búcsúztatta, majd Brach kassai, Tannenbaum tornai, Schweiger szinai, Adler hanusfalvi, Feldbrand sebesi, Tannenbaum szépsi-, Jungreis zsadányi főrabbi és Jungreis presovi rabbi méltatták a megdicsőültet, akit a nagy cadik sírja mellé a sírboltban helyeztek örök nyugalomra. — תנצ"ה

Guttman József

KOLLER, MŰSZAKI IRODA

CSILLÁRGYÁR

VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOSMOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK. VETEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKÍTÁSOK.

BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. TEL. 31-3-37.

Házam eladása folytán

költözésként s irkóráktárból minden elfogadható ártért árusítok. Még viszont eladóknak is!

Löwy J. Buda, II., Fő-utca 88. szám, Pálffy tér mellett. Telefon: 51-5-81.

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob utca 22. --- Telefon: 42-3-65.

Kecsz, levestészták és ostyaárúk. -- Diabetikusok részére „levegő kenyér” --

Csokoládé legfinomabb kivitelben. Elsőrendű deszert és különlegességek. --- Fagylalt tölcserék.

Korein Dezső: Ünnepek előtt

A jómim najróim, a félelmetes napok küszöbén állunk. Bevezetője a közelgő szlachajsz-napokkal kezdődik. Létért való keserves küzdelemünk száguldo vonara egy nagyobb állomáshoz, az őszi ünnepekhez érkezik. Itt egy kissé huzamosabb ideig fogunk vesztegelni. Az utazás fizikai fáradaimat fogjuk kipihenni és lelkiileg felüdüthetünk. Emberek leszünk a szó nemes és zsidó értelmében, magunkba szállhatunk és gondolkozhatunk földi létünk hiúsága, a vanitatum vanitas fölött. Ugy, mint szent vallásunk minden egyes rendelkezése az Őrökkévaló jóságával és kegyelmével van telítve, az őszi ünnepek üdítő lelki hatása is nagy kincse a mai élet küzdelemben agyonhajszolt embernek. Törvényünk előírja az ünnepi áldozatok sorrendjét, abban az eredeti formában is, amelynek kultusza kizárólag a jeruzsálemi szentélyhez volt köve, de a másik módon is, amelyet az egész világ diaszpórájában is be kell tartanunk. A 'sívó, 'fílló, 'dókó hármass elõírásának jelen sorokban csupán az utóbbi módszerével óhajtok foglalkozni, mert a mai súlyos időkben éppen ez került homlokterbe és kétszeres aktualitást nyert.

A 'dókó-ról bölcsünk azt mondják: „marbe 'dókó marbe sóajm — aki a jótékonyságot gyarapítja, a békét gyarapítja.” Megdicsőült nagy mesterünk Reich Koppel főrabbi egy remek beszédében a bölcsenek ezen megállapítását úgy magyarázta, hogy aki a sors ellen lázongó szegény embert felsegíti, ezen cselekedetével egyszerűen megnyugvást szerez az élet mostohájának és kibékíti őt az Őrökkévalóval és az emberi társadalommal. Ezért gyarapítja a jótékonyság a békét is. Törvényeink külön szakaszban kodifikálták a zsidó jótékonyság válfajait. Szent nyelvünk az igazságot (cedek) és a jótékonyságot (cedókó) közös kifejezéssel határozza meg. Mert a zsidó felfogás szerint a jótékonysággal csak azt az elemi szociális kiegyenlítő igazságot szolgáljuk, hogy a Mindenható által reánk bízott vagyonból a szegény testvérnek is juttatunk.

A jótékonyság legnemesebb válfaja az, ha sem az adakozó, sem pedig a reászorult nem ismerik egymást. Így tisztán csak a jótét miatt, minden mellékgondolat nélkül érvényesül a legszebb emberi

és zsidó erény, a 'dókó gyakorlata. A chessed sel emesz, a halottakkal való foglalkozás is egyike azon nemes jótételeknek, amelyekért nem várunk köszönetet, hisz a halottól már semmi ellenszolgáltatást sem remélhetünk. Egyike a régi jótékonysági formáknak a szegény testvér megvendégelése (hachnoszsasz ajrchim). Ezt főleg a vidéken a jóltek zsidó házak ma is kultiválják. Különösen ahol jesivák vannak, szokásos a böcherek vándorköszötölása, ami a gyermekek nevelési szempontjából is igen hathatós eszköznek bizonyul. Mert ezzel valóságos szemléltető oktatást kap a gyermek a legszebb zsidó tulajdonságból, a 'dókóból. Eltekintve attól, hogy a jesivák hallgatói igazi zsidó szellemet és vallásosságot hoznak be a háza és családba. Ez sajnos a fővárosban lehetetlen és ezt pótolják a népszatolok és népkonyhák. De csak pótolják! A vidéken minden valamire való zsidó házban naponként egy-egy jesiva-hallgató ül az asztalnál. Családomnak is van egy vidéki városban egy kiváló tagja, a hazai orthodoxia egyik kitünősége, akinek asztalánál hétköznap két-három, szombaton pedig tíz böcher foglal helyet. Felejtetelenek ejttem az ott időközönként el-töltött szombati napok, amikor a család tagjaival és néhány áru-ázóban levő szegény hitsorsorosunkkal egyetemben huszonketten ültünk a szombati étkezésnél. Mily gyönyörű látvány volt a szombat szentekbe foglalt gyakorlata. És a kis asenye gyermekek ebben a tiszta légkörben, a vallásosság és szőlősség milőjében nevelődnek az új nemzedék régi veretű zsidó elhivatoltságára.

A 'dókónak van azonban egy másik igen fontos kategóriája is, a gemilusz chessed. A megtorpant existenciáknak köljcsön alakjában vagy egyéb diszkrét módon való alátámasztása. Ma a gazdasági világválság folytán ez a mód tömegesen gyakorolható, csak sajnos a rászol-

Wichtig für Kantoren!

ר' יוסעלע ראזענבלאט זצ"ל

Jossele Rosenblatt s. A.

Die schönsten und besten Rezitative des heimgegangenen Meisters der Liturgie sind im Druck erschienen גדול בשופר, וביום נראש השנה מלך, חקע בשופר, וביום שמחמהם

Preis: P 2.50 zu beziehen bei Schlessinger Jos. Buchhandlung Bpest, Király-u. 1 (Prowinsersend gegen Nachnahme)

ultak mindinkább szaporodnak, ellenben a segélynyújtók naponként ritkulnak. Itt kellene tehát a hitközönségeknek és szentegyleteknek intenzívebb módon eddigi áldásos működésüket fejleszteni. E tekintetben is, a budapesti orth hitközönség és chevra a legmesszebbmenő módon és gyakran anyagi erején is túl, számol a mai viszonyokkal.

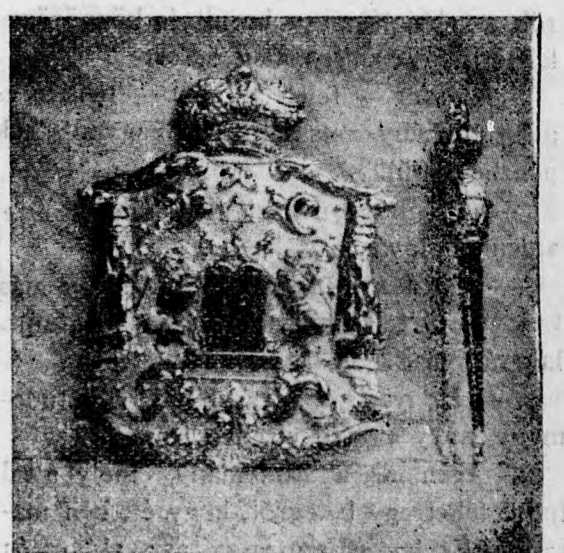
Bárhogyan alakuljanak azonban a körülmények, nekünk az Irás ha'ározottan megparancsolja a micvasz 'dókót és azt különösen lelkiinkre köti minden ünnepek alkalmával. „Támogassátok a szegény elhagyottat, özvegyet, árvát és jövevényt, nehogy az kétségbeesésében hozzám felkiáltson miattatok.” „Ki csájk jic'ek é'aj sómaj'á esmá cákószaj — mert, ha felkiált hozzám a szegény, én az Őrökkévaló meghallgatom panaszát.” Bölcsünk az Irás ama szavait „ajszce 'dókó bechol és”, ki az, aki állandóan jótékonyságot gyakorol — arra vonatkoztatják, „szí sem'farnész istaj úvónov — az, aki családjának fenntartásáról gondoskodik.” Kétség-ejen tehát, hogy a család ellátása a mai súlyos viszonyok között elsődleges 'dókó-fejlesztő képez, azonban emellett ne hanyagoljuk el a legszebb zsidó erények egyikét, az általános jótékonyságot sem. Gondoljunk tehát az ünnepek előtt szegény nyomorgó és nélkülözött hittevéreinkre is. Meri mint a heti haftórában a prófetai ige hirdeti: „'dókó tikajóni — igazság és jótékonyság átal szilárdulsz meg!” Tehát marbe 'dókó, gyarapítsd a jótékonyságot és ezzel egyetemben a legnagyobb földi ajándékot, a sóljmot, — a békét!

Ezüst tórafelszerelés, sorlog, menóra, ékszerek, legolcsóbban

Heiden Leó

ezüstárugyárában VII. Király-utca 21. Szombaton zárva.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete

Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.

Szemüvegek, látszóvek, hőmérők

Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőr-felvételek szakszerű kidolgozása. — Szombaton zárva. —

A damaszkuszi titok...

Damaszkusz városában élt egykor egy rabbi, kinek rendkívüli talmudikus tudása, vaj nagyfokú világi műveltség párosult. Ugyanabban az időben élt ott egy török nemes, aki arról volt híres, hogy ha súlyos beteggel jöttek hozzá, egyórai időzés után kipróbált bizonyossággal megmondta, vajjon a beteg életben marad-e. A rabbi előtt rejtély volt: hogyan lehet az, hogy a török előtt az élet és halál könyvének titka nyitva legyen és folyton azon gondolkozott, miképpen lehetne veje megismerkedni, s a tudományt tőle elsajátítani.

A török nagyon előkelő, dúsgazdag ember volt, nem oly könnyen lehetett hozzáférközni. Ezt tudta a rabbi, aki elhívta a hitközségi elnököt, megkérve őt, keressen öszekötést a törökkel és közzölje vele, hogy ő, a rabbi szeretné őt meglátogatni. Az elnök felkereste a törököt, s átadta a rabbi üzenetét.

— Magam részéről is örülnék a szerencsének, őt megismerni, — mondá a török — mert halloztam, a rabbi nagy tudós, mond meg neki, hogy azonnal eljöhet hozzám...

A rabbi nyomban meg is látogatta a törököt, ki őt szívélyesen fogadta és kezdetve tudományos témákról beszélgetni. A török nem győzött eléggé csodálkozni a rabbi nagy tudásán, mert akármilyen tudományágban kérdezte, mindenütt precíz és pontos felvilágosítást kapott.

— Amint látom — szólt a rabbihoz — te még nálam is nagyobb tudós vagy, bölcs fejtegetéseidet élvezet hallgatni, kérlek tehát, legalább hetenkint egyszer engem meglátogatni...

A rabbi ezt megígérte és a török nagy tisztelettel kísérte ki a háza kapujáig. Alig múlt el 2 nap, amidőn a török nem volt képes elgázkodni egy tudományos kérdésben és elküldte két szolgáját, hogy hívják el a rabbit.

— Bocsánat, hogy háborgatlak — fogadta őt a török — de kíváncsi vagyok arra, vajjon megoldhatod-e ezt a tudományos problémát...

Midőn a rabbi igennel válaszolt, a török a rabbi lábainhoz borult és könyörögve kérte, hogy tanítsa meg őt erre.

— Uram — felelt a rabbi — nekem ez a tudomány ejszajátítása nagyon sok pénzbe kerül...

— Oh, nagyon szívesen fizetek érte, amennyit kívánsz.

— Pénzt nem fogadok el, de egy más tudományért cserébe szívesen megtanítalak rá.

— Hogyan? ... Létezik-e oly tudomány, mely előtéd elfedve lenne?

— Igen, az a tudomány, mely által tudni lehet egy betegről, hogy életben marad-e. És ha erre megtanítasz, akkor én

is megtanítjak a szóban levő tudományra.

— Ez nagyon nehezen lesz megoldható, mert szüleim megeskettek, hogy azt el ne áruljam.

— Ép úgy, engem is megeskettek a szüleim, hogy ezt a tudományt el ne áruljam. Minthogy itt azonban saját érdekemről van szó, hogy helyette egy más tudományhoz jussak, az eskü nem kötelez, mert nem pénzért árulom el...

— Nahát nem bánom, megtanítalak, de félek, nem bírod ki, mert szigorú előfeltételei vannak.

— Mindent magamra vállallok, mert meg akarom szerezni a titkot.

— Ám legyen úgy. Menj haza és ma estétől kezdve böjtölj teljes két napot. Estefelé az étkezésnél sem húst, sem bort nem szabad élvezned, az étkezés után fűrödj meg és tiszta ruhát ölt magadra. Mindkét napon reggel és estefelé fűrödj meg és tiszta szívóvízzel vezekelj bűneidre. A harmadik nap jöjj el hozzám...

A török utasításait a rabbi pontosan betartotta, majd harmadnapra újból elment a török nemeshez, aki őt nagy örömmel fogadta:

— Az arcodról leolvasom, hogy böjtöltél, vagy hogy talán még most is böjtölsz.

— Még most is böjtölök.

— Nagyon jól tetted és most lássunk hozzá, hogy megtanítsalak arra a tudományra.

Erre bementek egy titkos szobába, onnan egy kertbe jutottak, melynek közepén egy tó állt. A tó partján két férfiöltözött volt előkészítve.

— Mielőtt a szent helyre lépünk — szólt a török — meg kell fűrödnünk.

A fűröds után az előkészített ruhákat magukra öltötték és a kert végébe mentek,

אתרוננו ארצנו הקדושה

אתרוננו ארצנו הקדושה לכל סוחר אחרונים, כי השנה נשלח מארצנו הקדושה למירעס סכום הונן אחרונים ימים ומהדורים אשר גם יש עליהם דכר מהבידיע שר קהל עדת

החרדים בעדיהם ירושלים שנתמנה עיי הגאיה אביד מין יוסף היים ואננענפעלד זעלהיה, וכן קבלתי סכום לולבים מעבר הירדן יוקים נאים ומהדורים וחוקים שלמים לנמרי בלי נפרד כל שהוא, ובכן מי שרוצה לקנות אתרונים ולולבים מארצנו הקדושה יפנה אלי במוקדם האפשר, ואני מוכן לשרתו במחורה נאה ומשובחה מסירות תוצאות אחיק במחורים נמוכים, וכשנה הוא אפשר לקיים כנקל מצות אחרונ ולולב באחרונה ארץ ישראל ומגנני אחינו בני המקיים בהם מצות התלויות בארץ, וכל הרויזנשה, כי אני לא שאר כמירעס רק עד ימי הסליחות, ועל ראש השנה איה לביתו עיר בערענסאס.

דוד פריעדמאן
David Friedmann, Trieste,
Posterestante

hoj egy nagyon szép épület állott, ezüstös ajtókkal.

— Vigyázz, a szobába csak áhitattal és félelemmel lépjél és mindent úgy tégy, ahogy tőlem látod...

A török kinyitotta az ajtót, a rabbit elkápráztatta a szoba bensejének szépsége, de különösen az ajtóval szemben levő szekrény, melyet briliánsok és gyémántokból készített függöny eltakart. A török, minden tagjában reszketve, közeledek a szekrény felé, mely előtt kétszer meghajolt. A rabbi zavarba jött, attól félt, hogy a szekrényben bálvány van és úgy oldotta meg a helyzetet, hogy behúnyta szemét és a szótát savát idézte: „Az Örökkévalót mindig magam előtt tartom...” szintén követte a hajlongásokat. A szekrényhez lépve, félelemmel és reszketve, halkán szólt a török a rabbihoz, hogy nyissa ki a szekrényt és ott megtalálja kívánságát... A rabbi kinyitá a szekrény ajtaját, mely tiszta aranyból volt és ime a szekrényben egy tábla függött, melyen a *menóra* ábrázata volt lerajzolva és fent, nagy arany betűkkel I'ten írott szent Neve sugárzott... A rabbi nagy örömmel állapította meg, hogy I'ten szent Neve előtt hajolt meg. Pár percig gyönyörködött a betűkben, majd visszafordulva ismét meghajolt és ezzel mindketen elhagyták a szobát.

— Ime, követem utasításaid — szólt a rabbi — mert azt mondtad, hogy itt meg tudom a keresett titkot, végre most is csak annyit tudok, mint annak előtte?

— Tudd meg: a betűk, melyeket láttál, az a szent Neve I'tennek, ki az eget és földet teremtaite. Most tehát, ha jönnek hozzám, hogy imádkozzok egy betegért, megfűröök és bemegek a szobába, hol áhítattal és félelemmel imádkozom az Egek Urához a beteg életéért. Az ima után kinyitom a szekrényt és ránezek a betűkre... Ha a betűk ragyognak, tudom, hogy a beteg életben marad, ellenben ha elhomályosulnak, akkor a beteg sorsa megpecsételtetett.

A rabbi mélyen meghatotta ez az esemény és hazaérkezve, gondolataiba elmeregvé, könnyező szemekkel a következő tanulságot vonta le: Ha az a török, aki nem ismeri I'ten hatalmas nagyságát és csupán azért, mert megteremtette a világot, oly nagy tisztelettel és hódolattal viseltetik iránta, hogy a nagy titok birtokába jutott, akkor mi, zsidók, akik ismerjük I'ten nagy dicsőségét, mennyivel nagyobb tisztelettel és félelemmel kell, hogy viseltessünk vele szemben.

Guttmann József

x MEGNYILT már a hölgyközönség által annyira várt, legmodernebbül berendezett és izlésesen átalakított *Spitz* Herman-féle *selyem és női divaldrú üzlet*. (Lásd a cég hirdetését.)

A német zsidóság szenvedései

Jelenet a hitlerizmus áldozatainak életéből - Német menekülők sorsa - Amerikai zsidók elutasított petíciója - A német orthodoxia életéből

Kolozsvárról írják: Az itteni hadbírósa érdekelt ügyet tárgyalt. A vádlottak részére elkerített helyen töpörödött, őszbecsavarodó, öreg német-zsidó menekült áll. Langraf Lajosnak hívják.

Elnök: Maga minden írás nélkül jött a román határon keresztül. Minden igazoló írás nélkül...

Vádlott: Muszáj volt menekülnöm. Nem maradhattam. Nem követtem el semmit. Nem gyilkoltam, nem raboltam. Jönöm kellett. Menekültnöm kellett.

Elnök: Hány éves?

Vádlott: Hatvanéves vagyok kérem, és családóm van...

Elnök: Hogy szökött Romániába? És miért pont ide?

Vádlott: Gyalog jöttem. Nem volt más választásom. A terrorlegények naponta hozták házamba a felszólítást, hogy mielőbb távozzam. Menekülnöm kellett.

A hadbírósa egyhónapi börtönre ítélte. A büntetést kitölti. De legalább megmenekült a barnaingesektől. Egy a százezer közül.

*

Ugy Ausztriában, mint Elzászban kintásították a Németországba odamenekülteket, különösen a szegényeket, akik nem bírák fenntartani magukat. Nagyrésziük zsidó. Vajjon hová mehethének?

Az amerikai zsidók nagy kongresszust tartottak, amelyből kifolyólag tiltakozó iratot küldöttek sok ezer aláírással Hindenburg elnöknek. Az iratot akarták adni továbbításra Luther német követnek, aki elutasította a továbbítást azzal, hogy „a tiltakozó irat hamis adatokból indul ki”...

*

Nem lehet meghatottság nélkül olvasni a német orthodoxia organumát, amely élénken visszatükrözteti az érzelmeinek skáláját, amelyen most átmegy a német zsidóság törvényhi részé. A vezércikk jellegéje Jirmijóhü profétából vett tiszó-beoví ige: „Elmult az aratás, vége van a nyárnak, de a mi segítségünk nem érkezett még el.” A cikk hangsúlyozza:

a német zsidóság katasztrófájából tanulni kell, s a tanulság nem lehet más, mint: vissza a teljes, totális orthodoxiához.

A tárcarovatban van egy Elül-re való moralizáló fejtegetés. Egy cikk arról szól, hogy még vallásosabb családapák sem ügyelnek felnőtt leányaik ruházatra, amely ellenkezik a Tóra szavával: „ne lássék nálad erkölcselen dolog”.

Tragikus az, amit egy másik fejtegetésből tudunk meg. A Németországgal határos német-francia lakossággal bíró Elzászban kinézik már a német zsidó menekülteket, a francia polgárság azért, mert német, a német réteg pedig azért, mert zsidó. „Vigyázni kell német zsidó gyermekek Palesztinába való átköltöztetésénél” — ez az egyik cikk címe.

Mozgalom van Németországban hogy 15—17 éves gyermekeket vigyenek Palesztinába mezőgazdasági és ipari kiképzésre. Ezzel kapcsolatban felhívhatnak a szülőket, hogy válogassák meg az iskolákat, ahová gyermekeiket küldik. Egy másik cikk támadja a cionista Mizrachi-frakciót, mert a szentföldi független orthodoxia külön szervezkedése ellen határozatot hozott. A cionista kongresszus a németországi viszonyokkal foglalkozva sajnálattal megállapítja, hogy még valási életükben is meg vannak akadályozva a német zsidók. A hitlerista lapok tájékoztatva hazugságnak bélyegzik ezt a vádat. Az „Israelit” megállapítja, amint ezt ugyis minden józan ember tudja, hogy arról van szó, hogy a rituális metszést betiltották. Ezzel kapcsolatban közli a cionista „Jüdische Rundschau” fejtegetését arról, hogy a hitlerizmus állandóan rendezkedik be, de a zsidóság elhelyezkedése a mostani államrendbe nem végleges. Annyi biztos, hogy nem ér semmit a Népszövetségre való hivatkozás, hanem a zsidóságnak az adott tényezőkkal és eseményekkel számolni kell.

A hírvivat legnagyobb része az új német rezsim zsidó ellenes intézkedéseit közli. Valóban nem kell beszédesebb Greuel-propaganda. Hírt közöl Duschinsky főrabbi szentföldi fogadtatásáról, amely alkalomból a főrabbról, mint az „Aguda” új főrabbjáról beszél (pedig Duschinsky főrabbi állandóan hangoz-

tatja, hogy ő nem érzi magát pártembernek).

Fejezzük be rövid szemlénket két közlemény megemlékezésével. Az egyik azt mondja: aki komolyan vallásosan akarja nevelni gyermekét küldje a Jesivába. A másik az, hogy a litvániai „Javne” iskolaszervezet 5 hétre vendégül látott 50 német zsidó gyermeket teljesen ingyen, a szükséges kiadásokat a Javne iskolába járó gyermekek és szüleik hozták össze. — Ki hitte volna, hogy Litvánia zsidósága fog jótékonyagot gyakorolni német zsidó gyermekekkel!

Mezőgazdasági törekvések régi magyarországi zsidóknál

A mai gazdasági viszonyok zsidó körökben nagy érdeklődést ébresztenek a földművelés és a mezőgazdasági foglalkozások iránt. A kereskedelem nem nyújt megelégedést, a kisipar is alig ad kenyert, viszont gyáros s nagyvállalkozó nem lehet a zsidóság széles rétege. Ennek az átértékelődési törekvésnek Magyarországon már közel két százados multja van. Így például már az 1715-től 1720-ig eszközölt magyarországi adóösszeírásban találunk ejtve egy-egy zsidó jobbágyot, aki a rendes telken gazdálkodott, mások pedig mint bérlők üzték a földművelést. 1752-ben a Pöstvényben lakó Jakob Salamon az akkori időben hajlatlanul magas összeget: évenként 4000 forintot fizet bér fejében gróf Forgácsnak.

Amikor II. József türelmi rendeletével a zsidók sorsát megjavította amennyiben megnyitotta előttük az iparos, a kereskedelmi s a mezőgazdasági pályákat, sokan az eddig üzött házaló kereskedelmet felhagyták volna cserélni mezőgazdasági foglalkozással. A budapesti Országos Levéltárban van erre vonatkozólag sok adat.

Budapest látványossága

a SPITZ HERMAN cég ujjáépített selyem- és szövetáruháza.

Gyönyörű választék áll nb. vevőink rendelkezésére selyem-, szövet, bársony és mindennemű mosóárunkban. Szencációs kabát, kosztüm, ruhaszövetek és selymek. Legolcsóbb árak!

Erzsébet körút 34. Saját ház Royal Orfeummal szemben. Szombat és ünnepnap zárva.

1786-ban a *hanusfalvai* Kain Jakab Eperjesen kelt folyamodványában kéri II. Józseftől 30 család részére földet és kérvényében előadja, hogy ez a 30 család eddig is becsületes munkával szerezte kenyerét és hogyha földet kapnának, akkor földművelés és ipar elsajátítása által nagy hasznára lehetnének az államnak. Ugyanabban az évben egy *Aszódon* lakó Ijovszky Pinkász felségfolyamodványban kéri több zsidó család nevében, hogy me-

zei munkával foglalkozhassanak. Feltételül kikölik, hogy tizenként egy-egy faluba letelepítsék őket, hogy így megtanulják a szomszédoktól az állattenyésztést s a mezői munkát, hogy *vallásuk* gyakorlásában se legyenek megakadályozva. Amint az Orsz. Levéltárban levő okiratokból kitűnik, illetékes helyen foglalkoztak is a kérdéssel. 1787-ben Eisenstetter Márkus, továbbá 1787-ben győrmegyei és somogymegyei zsidó k

jelentkeztek földművelési telepítésre. 1789-ben a Hunfalván lakó Poljacek nevű zsidó azt kéri, hogy adják el neki a diósgyőri, tokaji, vagy ungvári állambirtokok egyikét. A császár igen jóindulatlag fogadta e kérelmeket, II. József halála után azonban a do jog feledésbe merült annál is inkább, meri a helyi hatóságok nem szívesen nézték az egész mozgalmat. 150 év múlva a mozgalom, sajnos, még nyert időszertegekben.

Rabbi Koppel Reich-emlékünnepe

Budapest, szept. 7. Holnap, Elül 17-én van a felejthetetlen *Reich Koppel* זקוקל budapesti főrabbi elhunytának negyedik évfordulója. A budapesti orth. Sasz-chevra ma, csütörtök este, a *Jahrzeit* előestéjén, a nagy mesterhez méltóan — az egész Sasz-ra kiterjedő szijümmel — ülte meg az emléknapot.

Este fél 7-re az Orczy-templom zsúfolásig megtelt közönséggel, amikor *Sussmann* Viktor rabbi szólásra emelkedett s a kitűzött — *T'fillajs* *ova*jsz tiknüm (B'róchajs 26) —

szüggőben mélyenjáró psetlit fejtegetett, majd magasroptú, homiletikai beszédet mondott. Ezután *Steif* Jonathán rabbi a misnájsz „Nósim” szakaszát kitűző *hadron*-nal befejezte.

Mááriv-imát szijüm lakoma követte a hitközségi dísteremben. *Klein* Márkus sasz-chevra elnök köszönti a megjelenteket, majd mélyenjáró aktuális agadikus beszéd keretében a Tóranulásnak — különösen az ifjúság vallásos nevelése szempontjából való — fontosságát világította meg. Ameddig mi a Tórakultusz fej-

lesztjük, addig a nagy Rebbe tovább él közöttünk...

Lapunk nyomásakor *Sussmann* és *Steif* rabbi, az oszlányi és verbői főrabbiak valamint még több más illusztris szónok beszél. A tal mud traktátusait ismét kiosztották a hívek között a jövő évi *Jahrzeitra* való befejezésre.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsde-tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékok küld.

Im Hause eines Wiener Schuldirektors werden Schüler und Schülerinnen in Pension genommen. Streng orthodox, Schulnachhilfe, Sprachen und gründlicher Unterricht in jüd. Fächern. Für Mädchen auch in Haushalt und im Nähen! Auskunft erteilt Schuldirektor Rabb. S. Neuwirth Wien, II., Zwerggasse 5/14. Telefon: A. 42-8-86.

Kétszázötven évvel ezelőtt

— Történeti visszpillantás —

1683. szeptember 12-én nevezetes dátuma a történelemnek. Ezen a napon verték vissza véglegesen a török hadaknak Pécs ellen intézett támadását és így ettől a naptól kelteződik a török félhold fokozatos hanyatlása, amely egyre kisebb terre szorította a török urajmat Európában, míg azután a világháború csak Konstantinápoly környékét hagyta meg a mai Törökországnak. Akkoriban Ausztriában nem laktak zsidók, mert 1671-ben kiűzte őket a császári ediktum, csupán Bécsben tartózkodott egynehány, aki a császár zsidó hadiszállítójának, Oppenheimer Sámuelnek környezetéhez tartozott. Bécs ostroma

ajatti sorsukról hírt ad egy kis jidis könyvecske, amely egyetlen példányban ismeretes. Címe: „*Chidusim Niflóm fon Belagerung die Stadt Wien*”, és az angolországi Oxford híres zsidó könyvtárában van. A könyvecske írását naplószerűen megkezdte a prágai Méir Schmelkesz, aki az ostromlott városból 1683. Elül 28-án eltávozott 4 zsidóval együtt, amint azt hűségesen megírta Céljuk az volt, hogy a szent napokra valamilyen k'hillóba érkezzenek, mivelhogy Bécsben nem volt minjon. Az 5 zsidót azonban a törökök ellen harcoló lengyel hadsereghez tartozó katonák Klosternuburgban megtámadták,

megölték s kirabolták. Ezt onnan tudjuk, hogy a lengyel katonáktól a könyvecske kéziratát megkapta egy a táborban tartózkodó zsidó: Peszach Balbirer, aki mint neve mutatja, borbély lehetett a lengyel táborban. Ez a Peszach a meggyilkolt 5 zsidó közül hármat a vallási szokások szerint „*kever jisroel*”-ba etemelt. Kettőnek a holttestét a Duna elsodorta. Az egyik közülük R. Mord'chai Schlesinger volt, őse a budapesti és bécsi Schlesinger könyvkereskedő-családnak. Méir Schmelkesz naplója azután Peszach Balbirer utján Prágába került, ahol ki nyomatták a kis könyvet, amely tanúságot tesz az örök zsidó sorsról: a világtörténeti események folytán szenvedni. Annak, hogy oly kevés zsidó lakott Bécsben, meg volt az előnye, hogy nem lehetett a zsidóságot megrágalmazni azzal, hogy akarták árulni a várat és a törökök kezére adni. Bécs felszabadulása előtt 5 évvel szabadult fel Buda vára a török uralom alól, s mivelhogy akkor Budán nagy hitközség volt, az ostrom után igen sok pamflet jelent meg, amely azzal akart izgatni a zsidók ellen, hogy ők voltak akadályai a keresztények győzelmének. Pedig hogy Budavár visszavételénél is mennyit szenvedtek a zsidók, ezt is egy kis könyvecske mondja el, amelyet az ostrom bajait átél morvaországi Schulhof írt meg „*Megilas*z *Ajvin*” (Budáról szóló tekercs) címen.

**„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI
ETTEK A MANNÁT”
Minden zsidó háziasszony a kővéhoz csakis
cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság
hechserevel van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.**

Az Iroda akciója a zsidó katonák ünnepe szabadságoltatása érdekében

Alant közöljük az *Orth. Közp. Irodának* a hitközségekhez intézett körlevelét. A körlevélben közölt rendeletből kitűnik, hogy az Irodának a zsidó katonák érdekében folytatott fáradozásait *jelentős siker* koronázta. A rendelet szerint a katonák *Hajsánó rabbó* és *Purim* napjain is szabadságolandók. A körlevel szövege:

Nagyérdemű Elnökség!

A felekezeti lapok útján ismételten tájékoztattuk már hitfeleinket arról az akciónkról, amelyet a hitű zsidó katonák érdekében illetékes helyen indítottunk abból a célból, hogy ezek szolgálatuk ideje alatt is eleget tethessenek vallási parancsaik követelményeinek. Azt már három évvel ezelőtt (59954/1930. számú rendeletében) elrendelte kérelmünkre a nm. Honvédelmi Minisztérium, hogy a rituális ellátásra igényt tartó zsidó katonának a közétkezési pénzt és kenyérváltást közre kell fizetni. További kérelmeink során arra törekedtünk, hogy a hitű zsidó katonák részére a szombati szolgálatmentesség és az itentiszteleten való részvétel engedélyezését is kieszközöljük. Ennek az akciónak eredményeként intézte hozzánk a nm. Honvédelmi Minisztérium alábbi m. rendeletét és adta ki a szözszerinti másolatban az alant közölt 1644/1933. számú körrendeletét. Bár sajnálatosan nem teljes és általános a szombati ünnep megtarthatására szóló m. rendelkezés: mégis őszinte hálával el kell ismernünk, hogy a multtal szemben ez jelentékeny könnyítést biztosít és hogy a katonai szolgálatot teljesítő hitű hitfeleink részére a nm. Minisztérium lehetővé kívánja tenni vallási parancsaik teljesíthetőségét. Áll ez különösen az egyházi pályákra törekvőkre.

Generálisan rendezti a rendelet az ünnepi szolgálatmentességet is. Eddig minden alkalommal Központi Irodánk kérte a szolgálatmentességet a nm. Honvédelmi Minisztériumtól, ezentúl azon egyszerűbb gyakorlati megoldás mellett történt döntés, hogy eziránt a hitközségek közvetlenül forduljanak a helyi állomásparancsnokságokhoz.

A rendelet 3-ik pontja szerint: a főünnep idejét és tartamát, az azok kezdete előtt legalább 3 héttel az állomásparancsnokságokkal a hitközségek mindenkor írásban közöljék annak pontos feltüntetésével, hogy mely időpontban és hol tartatnak az itentiszteletek, mely időponttól, mely időpontig kívánatos a közétkezés alóli felmentés és szolgálatmentesség engedélyezése.

Ezuttal — a rendelet kissé elkészt megjelenése folytán — a három heti időköz nem tartható ugyan be: ez azonban egész bizonyosan nem képez majd akadályt. Ha bárhol mégis nehézségeket okozna, úgy kérjük ezt velünk sürgősen közölni, hogy a minisztériumban még kellő időben interveniálhassunk.

A jövőben mindenestre kérjük mind a 3 heti terminusra, mind a rendelet egyéb rendelkezéseire a legnagyobb figyelmet fordítani és a kérést kellő időben megfelelő frásbeli formában a helyi állomásparancsnokságoknak előterjeszteni. Ezentúl erre hitközségeinket nem fogjuk esetenként külön felhívni, tehát szíveskedjék a nt. Elnökség ezt állandó nyilvántartásba venni.

A kérelem kétszer évenként: a tavaszi és őszi főünnep előtt, a közeli ünnepekre vonatkozóan is, csoportosítva terjeszthető elő. Az ünnepek a 3-ik pont utolsó bekezdésében vannak felsorolva. Kérjük a rendeletben foglaltakat saját hatáskörükben is kellően publikálni, hogy erről az érdekeltek megfelelően értesülhessenek.

Budapest, 1933. évi szeptember hó 4. Hitrokoni üdvözléssel az Orth. Izr. Központi Iroda nevében: **Frankl Adolf** elnök **Hartstein Lajos** ügyv. alelnök

Magy. Kir. Honvédelmi Miniszter 2714. szám.

Elnökség. 1933.

Izraelita ünnepekre intézkedés.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet központi irodájának Budapest.

Budapest, 1933. évi szeptember hó 1. Értesítem a Címet, hogy kezdeményezésükre az ide csatolt 1933. évi 15. számú Honvédségi Közlöny első lapoldalán található 1644/elnökség számú körrendeletet adtam ki.

A körrendelet 3. pontja második bekezdésében említett intézkedés kiadására a Címet felhívom.

A miniszter rendeletéből: **vitéz Nemerey s. k.**

A körrendelet, mely a Honvédségi Közlöny 1933. évi szeptember hó 1-én kelt 15-ik számában jelent meg, szözszerinti szövegében alábbiakban közöljük:

1644/elnökség - 1933. számú körrendelet. Izraelita vallású legénység templomba meuetele, szolgálatmentessége, közétkezés alóli felmentés.

Lehetővé kívánom tenni, hogy az izraelita vallású legénység vallási parancsainak a lehetőség szerint mindenkor eleget tegyen, ha ezt a szolgálati viszonyok és egyéb körülmények nem gátolják, miért is az alábbiakat rendelem.

1. A péntek esti itentiszteleten való részvétel lehetővé kell tenni. Ahol az itentiszteleten résztvenni kívánók száma a 20 főt eléri, vagy meghaladja, a legénységet a templomba kell vezetetni.

2. Kihallgatáson előadott kérelemre a közétkező pénzt és kenyérváltást közre kell fizetni.

3. A hitközségek megkeresésére a főünnepre szolgálatmentességet kell engedélyezni mindazoknak, akik ezt kihallgatáson kérik.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet központi irodáját és a magyarországi izraeliták országos irodáját oly intézkedés kiadására hívtam fel, melyben a hitközségeket utasítják, hogy a főünnep idejét és tartamát azok kezdete előtt legalább 3 héttel az állomásparancsnokságokkal mindenkor írásban közöljék annak pontos feltüntetésével, hogy mely időpontokban és hol tartatnak az itentiszteletek, mely időponttól, mely időpontig kívánatos a közétkezés alóli felmentés és szolgálatmentesség engedélyezése.

A fenti 1. pontban foglaltak erre a pontra is érvényrel bírnak.

A főünnepeken délelőtti és esti itentiszteletek vannak.

Az izraelita ünnepek mindenkor a megelőző napon napszálltakor veszik kezdetüket.

Főünnep: az újév két napja — az engesztelő nap, — a sátoros ünnep 1., 2., 7. és 8. napjai, — a Tóra örömmünnepe, — farsang (purim). — a husvét 1., 2., 7. és 8. napjai, — pünkösöd 1. és 2. napja.

4. Az egyházi szolgálatra törekvők (rabbi, rabbijelöltek, metszők, vallásoktatók, kántorok stb.) részére — kérelmükre — szombat délutánra — ha foglalkozás nincsen, délelőttre is — szolgálatmentességet kell engedélyezni. Ezek az elmulasztott (ör- és ügyeleti stb.) szolgálatot és a tisztogatási munkáknak reájuk eső részét vasárnap kötelesek pótolni.

5. Jelen körrendeletem folytán az egyes ünnepekre a jövőben nem fogok külön intézkedéseket kiadni.

6. Jelen körrendeletemet az E-2. jelzésű szolgálati könyvben elő kell jegezni.

Budapest, 1933. évi augusztus hó 17.

Két Sabosz-Hagódajl között

Történet a XVI. századból

6.

Másnap reggel Zánvele még aludt, amikor a szomszédos szobából kétszeri széktoogatás hallatszott, de a fiú oly mélyen aludt, hogy nem hallotta. Az öreg azt hitte, hogy valaki bent tartózkodik a fiú cellájában és nem kísérelte meg, hogy érintkezést keressen vele. Amikor behozták Zánvelenak a reggelijét, éppen akkor dörzsölte a szemét és bizonytalanul körülnézett, nem tudván számadást adni magának, vajjon az elmúlt éjjeli élmény álom, vagy pedig az álom, amit most lát: a kolostori cella, s a reggelit hozó öre. Rögtön érintkezést akart keresni az aggastyánnal, amikor a szomszéd cellából kihallatszó beszélgetés eltérítette szándékától.

Zánvele az éjjeli élmény után későn ébredt s egész nap csak az járt eszébe, mikor lehet ismét együtt új mesével. Elérkezett az este, a második széder-este. Hozták az enivalót, fejéje sem nézett. Mihelyt kiment a szolga, elzárta az ajtót, kopogott, feleletet kapott, elfordította ágyát és nemsokára Rabbi Nászón előtt állott. Utóbbi szólott hozzá: — Nézd csak, fiam, most adták át nekem áttekintésre, nézd csak milyen gyönyörű pergamentből való széfer-Tóra, valószínűleg valamilyen szomszédfaluból hozták be.

Zánvele nem hitt szemeknek.

— Szent I'ten, hiszen ez az én széfer Tajrom, amelyt apám a bar-miczvómra nekem akart ajándékozni. Hiszen nem is lett még használva sem.

— I'ten ujja ez. Látod megint valami ismerőst küldött neked és bizonyára buzdításul szolgáljon neked az, hogy megfogod találni mind azt, amit elvesztettél, épúgy, mintahogy ezt a pergamentet is megtalálad. Vártam reád a hagódó-mondásával, egyébiránt reggel is hívtalak, hangosan mondtam a S'má Jiszróélt.

A fiú elmondta, mily mélyen aludt reggel.

Belekezdtek a peszachi hagadába, az öreg egy hagadát adott kezébe, a fiú olvasta, Reb Nászón minden szóhoz magyarázatokat fűzött és nagyon örült, amikor a fiú igen okos kérdéseket intézett hozzá. Miután ezzel készen voltak, azt mondta az öreg:

— Hozzá kell fogunk a tanuláshoz, mert ki kell használnunk az időt.

A fiú élénken mondta:

— Igen-igen, kezdjük meg, akkor a Mindenható hosszú étellel áldja majd meg.

— Nem tudom én, soká bírom-e, de mindenesetre meg kell kezdeni. Legelőször megfoglak tanítani Tórára, Rasira, misnára, később gemoróra. Azután tanulmányozni fogjuk a mi szép történetünket, hogy ez adjon beléd önértéket, megállani különféle csábítások ellen. Azután, hogy gyakorlati is legyen a tanítás, megfogod tanulni az orvostudománynak legfontosabb elemeit, megfoglak ismertetni a természetnek legfontosabb törvényeivel, hogy ne légy idegen, I'ten nagy természetében.

Igy kezdődött egy különös, kétlaki élet az ifjú életében. Nappal Clemens szerzetes tanításait hallgatta, de

soha el nem felejtette, hogy lelkének ellenségével áll szemben. Alig várta az estét, amikor ismét egyedül lehet Rabbi Nászóval, aki előtt kiönthette a szívét és akihez a legőszintebben fordult minden kételyében és kérdéseivel. Természetesen: Az öregtől nem kapott könyvet, hanem mindent könyv nélkül kellett tanulnia, ez rendkívül edzette értelmét és éles elmét fejlesztett ki benne, amifölött Clemens nem tudott eléggé csodálkozni, mivelhogy azt hitte, hogy mindez az ő tanításainak köszönhető. Így multak a napok Zánvele életében. Pompásan fejlődött szellemileg, Clemens pedig elérkezettnek látta az időt, hogy megismeresse a kereszténység tanításaival.

Egy napon korán felköltötte Clemens azzal, hogy most templomba fog elmenni. Megdöbbsent, egész vére fejébe tolt, ledobta magát a földre, hogy ő ezt soha meg nem teszi. Nem használt semmit, Clemens hajthatatlan maradt s így félig eszméletlen állapotban résztvevett egy misén, anélkül, hogy tudta volna mi történik vele. Este félig alétan dobta be magát Rabbi Nászón szobájába. Elmondta, mi történt vele. Belátták, hogy ez így tovább nem mehet. Ez éjjel Zánvele nem tudott tanulni, Reb Nászón pedig nem bírt tanítani. Szomorúan beszélgettek mindenfélét, éjjel felé elváltak, az öreg pedig elbocsájtotta a *Thilim* szavaival: „Ezri méim Hásém, ajsze somajim vo-órész — az én segítségem a Mindenhatótól jön, az eget és a föld Teremtőjétől.”

Időközben megint megenyhült a hangulat és megkezdődött a szellemi munka. Zánvelet az öreg mestere a gemoró több szüggébe is bevatta, de a fiú aggodalommal látta, hogy mestere egyre gyengébb, látszott rajta, hogy kínos fejfájdalmi vannak. Egyszer Zánvele belépett Reb Nászón szobájába és elmerülve találta egy könyv felett, odament hozzá, látta, hogy héber verses könyv van elötte, megírva az öreg saját kezétől. A verses könyvben igen sokszor látta ezt a nevet: *Rochél*. Zánvele egy szándéknélküli mozdulatával fölzavarta az álmodozásából az öreget, ez felpillantott rá és az öreg szemében könnyecseppel ragyogtak. Megrendülve kérdezte: „Valami fájdalma van?”

— Semmi, semmi, csak gondoltam a régi időkre; valószínűleg láttad is ezt a könyvet.

— Bepillantottam.

— Mit olvastál ki belőle?

— A Róchélt nevet.

— Engem ez a név visszavezet régmúlt időkre és fölébresztett sok emléket, ami bennem már el volt temetve.

Egy kissé pihentek, azután megint megkezdték munkájukat.

Amíg ők így békésen tanultak, azalatt a kolostorban a szerzetesek heves vitatkozást folytattak Zánveleről. A kolostor feje, a prior valóságos szerencsétlenségnek tartotta, hogy nyakára küldték ezt a tehetséges, de nyakas gyereket, aki nem akar az egyház kebelébe térni. Franciscus szerzetes gúnyosan mondta: „Hát nem megmondtam már régen, hogy nem kell sokat teketóriázni és most ime hónapok multak el, jól kihizlaltatok a mi pénzünkön és az eredmény — semmi. A prior, mint rendszeren, most sem fogadta el Franciscus erőszakos nézetét, mégis kénytelen volt megállapítani, hogy a sor most Clemensen van,

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolítószertétküldése utasítással: Budapest, VI. Andrássy ut 32 (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-08. Kérier prospectust!

Pollák Sarolta

nyilatkozzék, vajjon nézete szerint remélhető-e valamilyen eredmény, mert, ha úgy látja, hogy nem bír Zánvelel, akkor legjobb lenne az egész ügyet egy más szerzetesnek átadni. A vita Clemens lelkét és önértéket nagyon bántotta, de azt felelte röviden: „Rómát sem lehetett egy napon felépíteni”. A hosszas vitatkozásnak az lett a vége, hogy elhatározták, hogy egyéves határidőt tűznek ki és azután kényszeríteni fogják Zánvelet a kereszténység felvételére, akár akarja, akár nem. Clemens szerzetes újra megkezdte az oktatást és nagyobb buzgalommal kezdte a térést, de egészen elámult, amikor a fiú mindennap cáfolgatta azt, amit előző nap hallott tőle. Nem is tudta a jámbor ember elképzelni, honnan veszi ez a gyerek mindazokat az érveket, amellyel tönkre silányítja mindig az ő tanításait. Arra természetesen nem gondolt, hogy a fiú

fegyvertára a szomszédos cella, Reb Nászón lakása.

Elmúlt az idő és elérkezett már az utolsó terminus, amikor végre nem lehetett a dolgot tovább kitolni, elhatározták Zánvele megkeresztelését. Előkészítették a szomszédos községeket is a ritka látványra, a kolostor szerzetesei meghívókat küldtek mindenfelé s megírták, hogy oly zsidó ifjúról van szó, aki tudományával díszes lesz egykoron az egyháznak.

Zánvele idegzete összeroppanni készült. Hetekig nem aludt s folyton azt mondogatta Reb Nászónnak:

— Nem fogom soká bírni, bele fogok bolondulni, de jobb is, ha I'ten elveszi eszemet, hogy ne érezzem, mi főkövetkezni.

Az aggastyán vigasztalta, de tulajdonképpen ő volt leginkább vigasztalhatóan. (Folyt. köv.)

Ha ketten ugyanazt teszik, nem ugyanaz

Múlt számunkban megemlítettük hogy a cseh-szlovák kultuszminiszter azzal a tervvel foglalkozik, hogy a történelmi Csehországban behozza az ötnapos munkahetet az iskolába, azaz, hogy szombaton és vasárnapon szünetelni fog a tanítás. A reform célja: a gyermekeknek agyát pihentetni, hogy könnyebben tanuljanak, másrészt az iskolákban a szombati napon elért megtakarítások tüzelőben s világtásban tekintélyes összeget jelentenek. A talmudban van egy kité: „helyes a döntés, de nem a felhozott indokok alapján (hilchoszo k'vosze v'aj mi'áámé). Ugyanezt alka'mazhatjuk az érintett tervre. Rendkívül szerencsés, ha a reform újja hódítana az egész vonalon és hozzánk is elérne. Nem azért, mert féltjük a gyermek agyát egy pár órai napi fog'akoztatástól, az egészséges gyermeknél ez nem számít sokat s a tapasztalat bizonyítja, hogy a nevelés terén is minden szépség egészségtelen, így tehát a megterhe és eleni hadjárat hangoztatása is. „Arcod ve-rejtekében egyed kenyered” — ezt a szerírási ígét a tapasztalat a szellemi táplálék elnyerésére is a kalmazhatja, mert minden tanulmány munkát, energiafogyasztást s fáradozást követel.

Az ötnapos iskolahetet a hitű zsidóság széles rétegei, egész másokból köszöntenék.

Megkönnyítene ez az iskolai ifjúság valóságos nevelését s lehetővé tenné a szombati kellő megtartását a — számos helyen

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob utca 27
(Skrek-ház) Lift.

kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban

Butorok: kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban

Olcsó árak.

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fiókhizlet: Nádor-utca 21.

zsidó gimnáziumba inkább elküldik őket a városi s állami iskolákba, amelyek nem érik el a zsidó gimnáziumok színvonalát s ahol nem is bálnak velük oly fűvételesen, amint ezt a zsidó gimnáziumtól épvárnák. Mi ennek az oka? Miért nem küldik ezek a rétegek gyermekeiket zsidó iskolákba? A felelet meg'epő: „Nálunk a vasárnap az ünnep — mondják — azt akarjuk tehát, hogy ifykenor gyermekeink vejük legyenek.” Ez az indoklás lehet nagyon szomorú, erre az indokolásra alkamzani lehet a talmudi szót: „Jaj a fűleknak, amelyek ilyet halanak” (*Aj vos-nájim sekách sajm'ajsze*) — de mégis őszinte, s megfelel a mai fővárosi átlagos neológ mentalitásnak. A zsidó részről bevezetett vasárnapi munkaszünet tehát tulajdonképpen je'e annak, hogy a zsidóság e rétege jelkijeg is meghódolt a nem-zsidó társadalom szünetje e'ött s az lényegében o'y jesújtó, mint amikor az orthodox zsidónak hetenként két napon át kell nélkülnie a kenyérkereset lehetőségét. De a vasárnapi munkaszünet állami kényszer, amelyet annak érez minden hitű zsidó, a vasárnapi iskolaszünet pedig legalizálása zsidók részéről jövő vasárnapi megünneplésnek.

Ha az állam megvalósítja a szombati iskolai szünetet, az áldás a zsidóságra, ha azonban zsidó részről behozzák a ketelés szünetet, akkor az végzetes intézkedés vo'na, amint a latin közmondás tartja: „Ha ketten ugyanazt teszik, nem ugyanaz.”

HIREK NAPTÁR

Sabosz Ki-szovaj, Elül 18
III.-IV. Perek
Gyertyagyújtás (Bpest): 6.-
7. kimenetel 6.55

Sabosz Niczövím-Vajelech, Elül 25
V.-VI. Perek
Gyertyagyújtás 5.45, 7. kimenetel 6.40
Vasárnap (szept. 17) sz'lichajs 1 napja

Lapunk legközelebbi száma
f. hó 19-én mint Rajs-hasono
szám gazdag tartalom
mal fog megjelenni.

FŐKÁNTORI FUNKCIÓ A KAZINCZY-TEPLOMBAN. Amint jeleztük, a budapesti orth. hitközség az őszi ünnepekre meghívta Winkler Pincás *chaunt.* — A jó hírnévnek örvendő *sárvári* főkántor teljes énekkarával fogja ellátni *most péntek este és szombat délelőtti is* az i'tentéseket.

ÜNNEPEK ÉS A VÁSÁROK. Az őszi ünnepekre egyes helyeken kitűzött országos vásárok áthelyezése ügyében a Kézponti Iroda az illetékes hatóságokhoz fordult. Remélhetőleg a hatóságok — mint minden évben — az Iroda kérelmének helyt fognak adni.

VASÁRNAP VÁLASZT NAGYVÁRAD. A nagyváradi orth. hitközségben, mint nekünk onnan jelentik, a választások végérvényesen szeptember 10-ére lettek kitűzve. Előreláthatóan erős összecsapásra fog sor kerülni a pártok között.

A PÁPA AZ ÁRJA S A SÉMINEPEKRŐL. A „Central News” című angol könyv szerinti XI. Pius pápa legutóbb igen elitélelően nyilatkozott a zsidóüldözésekről. Arra emlékeztetett, hogy a kereszténység megalapítója, tanítványai zsidók voltak s az árja népeknek egyáltalában nincs joguk fennhéjázásra a sémiták felett.

ELHUNYT A KOLOZSVÁRI DÁJON. Rabbi Eliezer Fried rabbi hosszú betegség után 64 éves korában elhalálozott. A szokásos lakofók után a templomban Glasner Akiba főrabbi, Bloxheim Simon rabbi, Hochmann Jakab hitk. alelnök, végül az elhunyt fia búcsúztatták óriási részvét mellett. — תנצ"ה

DÉLAFRIKA ÚJ FŐRABBIJA. R. Jiczchok Koszowszky varsói orthodox rabbit megválasztották a délafrikai zsidó hitközségek főrabbiának. Délafrika fővárosában Johannesburgban rajta kívül működik rabbiként dr. I. I. Landau, a jeles héber író.

A ROMÁN KULTUSZMINISZTERIUM ÉS AZ ERDÉLYI ORTH. KÖZP. IRODA. Fenntartással regisztráljuk alábbi bukaresti jelentést: „A kultuszminister egy hozzá előérjesztett felbeszérés, megsemmisítette az Orth. Központi Iroda országos választmányának a szatmári orth. hitközségre vonatkozólag legutóbb hozott határozatait. A szatmári rabbisági kérdésben a kultuszminister felhívja Teitelbaum főrabbi, hogy 10 napon belül okvetlenül foglalja el a szatmári főrabbiszékét. Ellenesetben a hitközségnek teljesen szabad keze van a rabbiszék betöltésénél.”

SALGÓTARJÁN BUCSÚJA GÜNCZLER FŐRABBITÓL. Vasárnap tartotta meg szokásos évi *szijum-hasasz* ünnepélyét a tarjáni *Sasz-chevra* a város és a környékbeli zsidóság részvétele mellett, mely egyben *bucsúbankett* volt a Fehérgyarmatra távozó *Rabbi Wolf Günczler* tiszteletére. Rosenberg Ignác sasz-chevra-elnök üdvözli az egybegyűlt vendégeket, bensőségesen fájdalmas szívvel búcsúzik a rabbittól, aki 9 éven keresztül vezetett jesivájával Salgótarjánnak hírnevet szerzett. Az új fehérgyarmati főrabbi a meghatottságtól el-csukló hangon mond köszönetet az öt körülövező szeretetért, jesivájának anyagi s erkölcsi támogatásáért. Utána beszéltek még a pásztoi, sziráki rabbik, R. Nőszon Frankfurter,

Brieger Andor (Ape) a vidéki zsidóság; Friedmann Jenő a tarjáni fiatal baalbatim, Kahán Mór a jesiva nevében. — A „T. B.” is rendezett búcsúbankettel egybekötött szijumot a rabbi, mint az egyesület díszelnöke tiszteletére. Rosenberg Hilej hadronja után Baumann Lajos T. B.-elnök megkapó beszéd keretében átnyújtja Günczler főrabbinak a T. B. által adományozott, mesterien előállított díszoklevelet. A főrabbi szívveljesen megköszönte a figyelmességet, egyben kéri az ifjúságot, hogy továbbra is őrizze meg azt a vallásos szellemet, melyet ő kilenc éven keresztül igyekezett a T. B.-ben meghonosítani. Ezután még Schreiber úr a T. B. elnöke és Grosz Adolf beszélt. Az ünnepély éneki részét Friedmann főkántor látta el kiünö recitálásalval.

LÓW SZEGEDI FŐRABBI JUBILEUMA. Egyes lapok arról írják, hogy Lów felsőházi tag legközelebb megünnepeli 80. születésnapját. Tudunkkal a főrabbi 1854-ben született, minél fogva a jubileum majd csak januárban lesz aktuális.

RABBIVÁLASZTÁS. Pozsony-szentgyörgy hitközsége Weisz Fülöp rabbijelöltet Husztról, rabbijává választotta. A fiatal rabbi előbb a galantai, jelenleg a pozsonyi jesiva jeles hallgatója.

דבר בעתו, סיף גראסע באנדע יידיש-דייטש ווהיק, ווערדען יעצט צום אללער-ביליאנטען סייין 15טן פונעם 5טן סעפטעמבער, דבר בעתו בלשון הקודש ממניחם ודרשנים 2 באנדע 5 סעפטעמבער, דגמ"ש מוסר ודינים, יידיש-דייטש 3 סעפטעמבער, מנהגי ישראל 2 סבן מלך ונויר 1 סבן. נענען פארהעריגעס איינעווערען דעם בעטראגעט.
Rabbiner J. Kraus, Lackenbach (Bgl.)

Szigoruan orth. fiuinternátus
 Elsőrangú szigoruan rituális ellátás. Leggondosabb felügyelet. Közél az összes iskolákhoz. **VIRÁG GYULA**, Bpest, VI., Ó-utca 42. II.

Aranyműves és ékszerész: Abrahamsohn Aladár, Bratislava, Sturova 1. Passage Mestska Šporitelna. Saját gyártmányok! Átdolgozások, javítások, monogramok a legolcsóbban.

Orth. internátus Vácott.
 Hersch-féle alapítvány. Fiúk, lányok. részére. Polgári iskolával és Talmud-tórával kapcsolatos. Elsőrangú ellátás havi P. 60-ért. Felvétel szeptember havában. Prospektust küld: **isz. Polgári Iskola, Útc, Eötvös-tér 1.**

Jesivatámogatás Szlovenszkón

A „Machziké Jesivajs” központi bizottsága a napokban tartotta ülését Szeged, Herzog Gyula (Érsekújvár) elnök és Eckstein Mózes szeredi főrabbi, alelnök vezetése mellett. A Machziké Jesivajsz ebben az évben a rossz gazdasági viszonyok dacára 20000 koronával többet gyűjtött jesivatámogatásra, mint tavaly. A Bamidbor-szombat 40000 csehkoronát jövedelmezett. Mindez azt bizonyítja, hogy a szlovenszkói orthodoxia tudatára jutott a „Machziké Jesivajsz” fontosságának. A referátumok meghallgatása után élnék vita fejlődött ki, többek között Fürst Márkus alelnök (Pozsony), Kohn Rafael

(Érsekújvár), Sussmann Izidor (Galanta) felszólalásai adtak útmutatást a jövőnd munkára. Határozatba ment, hogy ugyanannyi szubvenciót adnak a jövő téli *s-man-ra*, mint az idei nyári szemeszterre. A segélyezőnd jesivák sorába felvették: Hunfalva, Hanusovec és Negyed jesiváit. Mozgalmat indítanak arra, hogy Szlovákiában minden orthodox hitközség, költségvetésében 2-3 százalékot jesivacélokra irányozzon elő. A „Machziké Jesivajsz” közgyűlése jövő vasárnap (szeptember 9) lesz Pozsonyban.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfölül soronkívül 1 P.)
 Klein Böskét, Klein Mártont, István széki- és saszchevra elnök leányát, Buda- pesten, eljegyezte Friedmann László, Friedmann Mátyer nagykereskedő fia, Nagyváradról.
 Steinberger Tildát, Pápa, eljegyezte Galandauer Móric Apc. Reinitz Friduskát, eljegyezte Schönbberger Arnold fakeskedő, Szikszó (M. k. é. h.)
 Wieder Jolánka Tornán, imponans kör- retben tartotta Elül 7-én esküvőjét, El- fánt Henrikkel, Szepesváraljáról.
 Kohlmann Rózsikát Pozsonyban el- jegyezte Friebert Mór, Ipolyságról.
 Klein Rózsika Szatmáron f. hó 15-én pénteken tartja esküvőjét Brüll Dáviddal, Mezőkovácsházáról. (M. k. é. h.)
 Rosenbaum Ilonka Dunaszertől hely és Seidner Simon Zelizovca, jegyeskedő, Neuhaus Szerénke Jászfalu, Auszál Mihály Kiskunfélegyháza (Paks) jegye- sek.
 Ehrmann Annuskát eljegyezte Mosko- vits Izidor Búdszentmihályról. (A bűd- szentmihályi Chevra-Bachurim gratulál érdemes elnökének.)
 UNIVERSAL PAPIRÁRUUZEM Kohn Dezső, Budapest, Király-utca 32. Elvöl- laj mindennemű könyvkötészetét munkál- Fotóalbumok raktáron Szombathúvár

A GALANTAI VOLT TANITVÁNYOK VI. NAGY ÖSSZEJÖVETELE. Szombaton és vasárnap lesz Galantán. Eb- ból az alkalomból a tanítványi egyesület csinos évi kimutatási füzetecskét adott ki, melyhez Buchsbaum Józsa főrabbi, atyai szeretettel telített igen megleghangú elő- szót írt.

ADOMÁNY. Az Országos Tomché Jesivajsz részére vettünk Farkas Mór ör- től, Beret jóútfalu, P 5 —. Az összeget rendeztetési helyére juttattuk.

SCHÜCK JENŐ orth. fiuinternátusa
 Budapest, VII., Kerlész u. 32.
 Szeretetteljes gondozás
 Elsőrendű referenciák
 Mérsékelt árak. Prospektus.

x MINDENÜTT A VILÁGON gya- konjai tapasztalat bizonyítja, hogy a gaz- dasági válság és a rossz üzletmenet lekü- zdésére legalkalmasabb, legbiztosabb a REKLÁM és főleg az UJSÁGHIRDE- TÉS. Hogyan, hol és mikor lehet ered- ményesen hirdetni. Ez megtudható a 36 év óta közismert LEOPOLD GYULA hir- dető vállalatnál Erzsébet körút 39. Te- lefon 42-1-55.

BUDAPESTI AUTONOM ORTHODOX IZRAELITA HITKÖZSÉG

HIRDETMÉNY

imaszékek bérbeadása tárgyában

Ezennel közhírré tesszük, hogy
I. Kazinczy uccai főtemplomunk imaszékeinek
 bérbeadása a hitközség községházában (VII., Dob-u. 35.) péntek és szombat kivételével naponta d. u. 4-7 óra között történik. Az imaszékek eddigi bérlőinek f. évi szeptember hó 10-ig elsőbbséget biztosítunk. Amennyiben eddigi bérlők ezen időpontig az elő- járáság által megállapított bérleti összeget le nem fizetnek, úgy az imaszékek bérbeadásával megbízott bizottság az imaszékeket bár- mely más jelentkezőnek bérbeadhatja. Az imaszékek tulajdonosai figyelmeztetnek, hogy a tulajdonjog csakis az imaszékek személyes használatát biztosítja és annak más személyre való átruházását, illetve bérbeadását csakis a hitközség eszközölheti.
 A hitközség főtemplomaiban a bérbeadás a következő időben történik:

- II. A Kazinczy u. 27. sz. a. Bész-Hamidros imaszékek**
 naponta délután 4-7 óráig:
- III. Az Orczy-templom (VII., Király-u. 1.) imaszékek**
 naponta d. e. 4-7 óráig, vasárnap d. e. 9-12, d. u. 3-7 óráig. Eddigi bérlők elővételi joga f. évi szeptember hó 10-ig (vasárnapig) szól.
- IV. A Csáky-u. 9 sz. a. templom imaszékek**
 naponta d. u. 4-7 óráig, vasárnap d. e. 8-12, d. u. 3-7 óráig. Eddigi bérlők elővételi joga f. évi szeptember hó 10-ig (vasárnapig) szól.
 A belépti jegyek Ros-hasono napján elhozandók és a belépésnél felmutatandók.

PARÓKA különlegességek
 Modern és tartós kivitel
 Tartós ondódlás, alakítások
 Olcsó árak

ALTSCHÜLER
 BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
 (Király ucca sarok)
 Telefon: 31-0-79.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyzeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A gyöngyösi orth. hitközség sajtó-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg. Csakis teljesen megfelelő egyének pályázzanak. A pályázatban igény, kor, családtagok száma és képesítés megjelölendő. Aki már Rajshasonóra jöhet, előnyben részesül.

Herrmann Miksa hitk. elnök.

Grosz I. József budai orthodox rabbi úr felügyelete alatt **kóser** **fajbörök és édes csemegeborok** kicsinyben és nagyban, házhoz szállítva legolcsóbban **Fahn Fülöp** borkereskedő II. Margit-körút 3 Telefon: 53-4-81.

Hirdetmény

A IX., Tompa-utcai talmudtóra templomegyesület ülésének bérbeadása szeptember 3-án megkezdődött. Bérbeadás ideje péntek d. u. kivételével, d. e. s. d. u. Régi bérlok elővételi jogait szeptember 11-ig gyakorolhatják. Templomegyesületünk a nagy ünnepekre és egész éven át a közkedvelt, szép- és igen kellemes hangú jánoshalmi Oesterreicher kántort szerződtette.

A IX., Tompa-utcai templomegyesület vezetője nevében:

Dr. Fülöp Gyula elnök.

Idősebb férfiak és nők bensőséges családi otthonát

találunk **Krausz Mór** orth. kóser Park-panziójában. Ugyanott napi penzió P 4-ért. Buda legszebb helyén magas fokú klimatikus gyógyhegy. Komfortos szobák.

1., Torbágyi-ut 110. Tel.: 65-2-75.
Az 59-es végállomástól pár perc.

Hartmanné S. Sarolta okl. tanítónő
németnyelvű gyermekfoglalkoztatója.

SPIELSCHULE

3-6 évesek részére, fél v. egész napra. Szigoruan vallásos nevelés, Testedző, ritmikus torna. Naponta sétá, játék és szórakoztató foglalkoztatás. Iskolás gyermekek részére előkészítés és korrepetálás okl. tanerökkel Kivánatra a távolabbi lakó gyermekek kísérőteréről gondoskodunk. Tágas, napos helyiségek. Beiratás naponta d. e. 9-1-ig VII., Klauzál-tér 16. II. emelet.

Finom férfi és női szövetek

legnagyobb választékban, pontos és szolid kiszolgálásban kaphatók

Konkurrenciánélküli árak!
Szabad megtekintés!
Vásárlási kényyszer nélkül!

Vogelmann Mór
Bratislava, Széplak-u. 23.

Dr. Frenkel Bernát vallás tanár **zsido nevelőintézete**

Internátus 6-14 éves fiúk és lányok és nagyobb lányok részére, kertes villában VII. Stefánia-út 67. sz. a minden típusú iskola közelében. Egész és fél bennlakás. Meghitt zsidó családi otthon. Gondos nevelés. Héber és modern nyelvek. Prospektus díjmentesen. Telefon: 96-4-95.

Neuvirth Testvérek

Órás és ékszerészek

BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brilláns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel. Saját műhely. Brilláns, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Székely féle KERTI ISKOLA Nyilv. **ELEMI****INTERNÁTUS**

VII. DAMJANICH U. 16
Telefon: 33-0-84. Prospektus.

középiskolásoknak is. Németnyelvű játszótthon Idegen nyelvek, zene, korrepetálás. Saját uzoda, jég és rúdipálya, asztali tenisz stb. Szabad kert-használat a beiratkozás napjától. Ritualis elátás.

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

UJ ORTH. VENDÉGLŐ BÉKÉSCSABÁN. Iztetes, olcsó házikoszt. Meleg ételek egész nap. Jakobovics vendéglő (volt Fränkel-vendéglő) Békéscsaba, Andrassy-út 17.

ORTHODOX családnál 2-3 diák (leány) teljes ellátást kaphat. Vajda, Dohány ucca 28.

SZIGORUAN vallásos házból keresek perfek. főző leányt. Varráshoz értő előnyben. Pojl-malom, Tét (Győr m)

INTELLIGENS talmid-chóchom 70-80 P havi díjazásért melamed-állásra ajánljak. Rosenberg Z., Mád.

ÜGYES, gyorskezü manikűr- és hölgyfodrásznő, önálló munkaerőt, orthodox ellátású vidékre keresek, „Amikorra kisfiam megszületik”.

SUCHE streng religióses Mädchen, dass die deutsche Sprache mächtig ist, zu zwei Kindern. Wer gut kochen und nähren kann, wird bevorzugt. Eugen Herzog. Vrbová 37. (S'ovakei.)

TEMPLOMÜLÉS! Elsőrendű férfiuülés a Kazinczy-templomban Rajshasono-és Jajm-kipürre bérbeadó. Cim a kiadóban.

AZONNALI BELÉPÉSRE keresek jó házból való ügyes fiút tanoncnak vegyeskereskedésembe. Szlovákul beszélő előnyben részesül. Fischer József, Gula (Szelovszkó).

KELLEMESHANGU előimádkozó, ki sachsist és műszáft vállaj szerény igénnyel állást keres. „Baal Tokéa” jelige.

KERESEK szigoruan vallásos házamba, azonnali belépésre, jó családból való, főzni tudó, a háztartás többi ágában is jártas gyermekszertő leányt. Minde-nes leány van. Fizetési igény megjelölendő. Lessinger Emilné, Rum (Vasm)
KAZINCZY-UTCAI templomban elsőosztályu férfi-női ülés főünnepekre bérbeadó, esetleg eladó. Adler, Eötvös utca 43.

INTELLIGENS NEVELŐT keresek 2 tízéves fiú mellé. Az illetőnek chümirasit, gemöre-tajszeleszt és t'nacht, valamint az első polgárit kell tanfania. Feltétlen joré somájim legyen. Lakás, ellátás természetben. Családtagnak tekintetik. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok írásban, esetleg bizonyítványmásokkal küldendők. Czkovits Sándor, Békéscsaba.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGÓ Kulföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Frankl Adolf elnök, felsőházi tag nyilatkozata az aktuális zsidó kérdésekről

Az ujsztendő küszöbén időszerűnek tartottuk a magyar orthodoxia nagyevű vezető felkeresni, hogy nyilatkozzék a *Zsidó Ujság* útján a zsidóság egyes aktuális kérdéseiről az orth. nyilvánosság számára. Frankl Adolf az ő ismert, lebilincselő kedveségével a legnagyobb készséggel állt rendelkezésünkre s értékes nyilatkozatait az alábbiakban adjuk:

— Hogyan látja elnök úr a magyar zsidóság politikai helyzetét? — volt az első kérdésünk.

— A hazai zsidóságra az elmúlt esztendőben a legmegnyugtatóbb az a nyilatkozat volt, amelyben a miniszterelnök a töle megszokott férfias őszinteséggel és nyíltsággal, nyomban első parlament felvételében tisztázta a zsidókérdésben vallott álláspontját. Akkor kijelentését azóta ténykedésével is igazolta: távol tart hazánktól minden szélsőséges, jobboldali agitációt. Így legutóbbi rendeletileg tiltotta be a horogkereszt jelvényt is. Az események teljesen igazolták felsőházi felszólalásomnak idevonatkozó részét. A józan, békés magyar nép teljes ismerésére vall a miniszterelnöknek az a bölcs példázata is, amelyet a német viszonyok kopirozására nézve az ideplántált narancsfa biztos elszorvasáról mondott.

— Milyen megértéssel viseltetik a kormányzat a zsidóság vallási vonatkozású kérdéseivel szemben?

— A legteljesebb megértéssel! Konservatív felfogásához híven, a lehetőség szerint igyekszik teljesíteni a költségvetési zsidóságnak a vallás mélyítésére vonatkozó jogos kívánságait. Így ebben az évben járult hozzá kérésünkre az illetékes vallásminisztérium ahoz, hogy az izraelita vallású elemi iskolai növendékek a szombat délelőtti t'entiszteleten résztvehessenek. A honvédelmi minisztérium pedig két héttel ezelőtt kiadott

rendeletében a katonai szolgálatot teljesítő zsidó vallású legénység számára tett nagyjelentőségű könnyítéseket a szombat megtarthatása tekintetében. Ugyanebben a rendeletben megújította azt a két év előtti rendelkezését is, hogy a rituális ellátást igénylőknek a táppénzt készpénzben kell ki fizetni.

— Az illetékes kormányzati tényezők igaz bölcseséggel felismerik, hogy minden olyan kérésünkkel, amelyet a zsidó állampolgárok vallásosabbá tételére előterjesztünk, egyben eminens állami közérdeket is szolgálunk, mert köztudomású hogy a hívő egyén egyszersmind a legmegbízhatóbb állampolgár is. Már pedig a mai nyugtalanító időkben a legfontosabb államérdek is a megbízható — tehát vallásos — állampolgárok számát fokozottan növelni. Őszinte meggyőződés, hogy az illetékes körök ezt a szempontot fogják szem előtt tartani a vasárnapi munkaszünet és az országos- és helyi választások újabb rendezéséről készülő új törvényjavaslat tárgyalásánál is és hogy komoly figyelemre fogják méltatni azokat a javaslatokat, melyeket központi irodánk az orth. zsidó kereskedők vállalási és gazdasági érdekeinek megóvása és összeegyeztetése céljából előterjesztett.

— A súlyos gazdasági válság hogyan jelentkezik a hitközségi életben?

— A legfájdalmasabb zavarokat okozza. Sajnos, hogy a hitközségek, elsősorban a funkcionáriusok javadalomcsökkentésével próbálják a költségvetési egyensúlyt biztosítani. Ez a legigazságtalanabb a tisztviselőkkel szemben és leghelytelenebb a hitközségek vallási rendeltetése szempontjából is. Köztudomású ugyanis, hogy az alkalmazottak eddig is csak a legszűkebben, igen nagy nélkülözések között tudtak megélni szerény javadalmaikból. A javadalom-

csökkentések pedig egyenesen a létmimumot támadják meg. Ez azonban a hitközségek vallási életére is igen káros kihatással van, mert a rendkívüli gondokkal küzdő vallási funkcionáriusok sokszor képtelenné válik a reá bízott nagyhorderejű vallási feladat kielégítő teljesítésére. Tudom ugyan, hogy a mai súlyos gazdasági viszonyok között a tagokra rendkívüli teherként nehezednek a hitközség fenntartásával járó hozzájárulások, ám a hitű zsidó mindenkor erején felül áldozott a hitéletért. A Mindenható bizonyára sokszorosan megtéríti majd a súlyos áldozatokat az elkövetkezendő szebb és boldogabb újsztendőben.

— A hitközségek belső nyugalma miatt milyen a helyzet?

— Általánosságban kielégítő. Ez ugyan nem jelenti azt, hogy néhány hitközség belületében kisebb-nagyobb sűrűdások nem fordulnak elő, azonban minden erőnk és hatalmunk meg van ahoz, hogy a felbukkanó vizsálykodásokat kellő korlátok közé szorítsuk. A zsidóság mai súlyos helyzete mindenesetre a belső béke és összetartás rendkívüli fontosságára int! Egyébként az állandóan szaporodó ügyek az élnék és eleven hitközségi élet kifejezője... Központi irodánktól mindig újabb és újabb feladatok megoldását kívánják, s részben ez is magyarázata annak, hogy most sokkal több a dolgunk mint amikor a régi Magyarország összes hitközségeinek ügyeit kellett intéznünk.

— Az orth. ifjúság helyzetről mi a véleménye Melőtságnak?

— A mai súlyos idők sajnálatosan az orth. ifjúságot sújtják a legközvetlenebbül. Különösen a volt jesivanövendékek számára szinte megoldhatatlan probléma az életben való elhelyezkedés. De azért kérem őket: ne csüggedjenek! Szentlejték ifjúságukat továbbra is a Tórának, mert ez a mi élettető elemünk! Egyébként